

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 23/01-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. júla 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. Ľ. B. a JUDr. A. B., obaja bytom B., zastúpených advokátom JUDr. J. H., B., vo veci porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave z 10. februára 1999 v konaní vedenom pod sp. zn. 27 S 157/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave postupom a uznesením z 10. februára 1999 č. k. 27 S 157/98-16 p o r u š i l základné právo JUDr. Ľ. B. a JUDr. A. B. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Krajský súd v Bratislave postupom a uznesením z 10. februára 1999 č. k. 27 S 157/98-16 p o r u š i l základné právo JUDr. Ľ. B. a JUDr. A. B. vlastníť majetok a s ním nakladať podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a ich

právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. JUDr. Ľ. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. A. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) uznesením z 24. mája 2001 sp. zn. I. ÚS 23/01 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť JUDr. Ľ. B. a JUDr. A. B., obaja bytom B. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) a práva vlastníť majetok a s ním nakladať podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 1 (podľa platného právneho stavu čl. 1 ods. 1), čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 4 ústavy a práva pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dodatkový protokol“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 S 157/98 a jeho uznesením z 10. februára 1999 č. k. 27 S 157/98-16 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia porušenie označených základných práv vidia v tom, že Krajský súd v Bratislave prijal 10. februára 1999 v právnej veci žalobcu A. B. a spol. proti žalovanému Krajskému úradu v Bratislave (ďalej aj „krajský úrad“)

týkajúcej sa preskúmania zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu uznesenie č. k. 27 S 157/98-16, ktorým odložil vykonateľnosť právoplatného rozhodnutia (stavebného povolenia) č. ŽP/ÚR-550/98-Jký zo 6. júla 1998 v spojení s rozhodnutím Okresného úradu Bratislava IV č. 98-97/4057/A/24/B1/08H z 1. apríla 1998 až do právoplatného rozhodnutia o žalobe žalobcov.

Keďže krajský súd napadnutým uznesením odložil vykonateľnosť právoplatného stavebného povolenia, sťažovatelia nemohli pokračovať v povolenej nadstavbe, prístavbe schodiska a prestavbe verandy ich domu. Sťažovatelia museli okamžite pozastaviť stavebné práce na prestavbe svojho domu v najnevhodnejšom období, keď bola odkrytá jeho strecha, neboli ukončené izolačné a pokrývačské práce, v dôsledku čoho im pri každom daždi zatekalo do obývanej časti domu. Napriek úsiliu, ktoré sťažovatelia vyvinuli, nebolo možné stavbu zabezpečiť tak, aby poveternostné vplyvy nepriaznivo neovplyvňovali na ich životné podmienky. Vzhľadom na vysoký vek a zlý zdravotný stav sťažovateľov a na skutočnosť, že tento stav trval vyše poldruha roka, v dôsledku uvedených skutočností vznikali veľké škody na majetku sťažovateľov a okolnosti doliehali na nich osobitne nepriaznivo. Okrem uvedených skutočností sťažovatelia poukázali aj na to, že napadnutým uznesením došlo neopodstatnene k „*odd'alovaniu možnosti neobmedzene užívať svoj majetok*“.

Sťažovatelia namietali, že krajský súd napadnuté uznesenie „*prijal bez toho, aby v odôvodnení uznesenia špecifikoval závažnú ujmu, ktorá žalobcom hrozí okamžitým výkonom napadnutého právoplatného stavebného povolenia*“, a bez toho, aby ich ako vlastníkov prestavaného rodinného domu, ktorých sa odklad vykonateľnosti stavebného povolenia týkal, „*oboznámil o dôvodoch jeho prijatia*“. Sťažovatelia sa nedozvedeli o napadnutom uznesení od krajského súdu, ale z listu krajského úradu č. W/99/347/3/1999-JMN z 26. februára 1999, ktorým im doručil jeho kópiu a vyzval ich „*nevykonávať v zmysle cit. uznesenia KS v Bratislave žiadne stavebné práce až do právoplatného rozhodnutia súdu o žalobe žalobcu A. B. a spol. proti tunajšiemu úradu o preskúmanie zákonnosti jeho rozhodnutia v uvedenej veci.*“ Okrem toho sťažovatelia poukázali na to, že odôvodnenie napadnutého uznesenia „*aby nebol zmarený účel konania o preskúmanie rozhodnutia žalovaného správneho orgánu súdom*“ je zhodné s textom § 250n Občianskeho súdneho

poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý podľa ich názoru krajský súd mohol aplikovať v prípade neprávoplatných rozhodnutí, čo nie je ich prípad. Napadnuté uznesenie bolo vydané „*podľa ust. § 250c veta druhá O. s. p.*“, v zmysle ktorého predseda senátu môže uznesením odložiť vykonateľnosť rozhodnutia, „*ak by okamžitým výkonom napadnutého rozhodnutia hrozila závažná škoda.*“

Právny zástupca sťažovateľov viackrát doplnil ich podanie a upresnil skutkový a právny stav, ako i petit predmetnej sťažnosti. Ohľadom skutkového stavu uviedol, že žaloba o preskúmanie zákonnosti správneho rozhodnutia bola krajskému súdu doručená 25. augusta 1998. Dňa 10. februára 1999 krajský súd rozhodol o odložení vykonateľnosti právoplatnosti predmetného stavebného povolenia. Napadnuté uznesenie nadobudlo právoplatnosť 25. februára 1999. Sťažovatelia sa obrátili na krajský súd so žiadosťou o prehodnotenie napadnutého uznesenia a o urýchlené prejednanie veci 7. marca 1999. Dňa 14. apríla 1999 sťažovatelia doručili krajskému súdu doplnok k žiadosti zo 7. marca 1999, v ktorom skutkovo a právne argumentovali v prospech zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov. Prosba a žiadosti o urýchlené prejednanie veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 38 S 116/97 a sp. zn. 27 S 157/98 boli zo strany sťažovateľov ešte sedemkrát zopakované a okrem krajského súdu v niektorých prípadoch adresované aj Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. Krajský súd vyniesol vo veci preskúmania rozhodnutia správneho orgánu 17. augusta 2000 rozsudok, ktorým žalobu o preskúmanie predmetného stavebného povolenia zamietol, pričom tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 12. septembra 2000.

Ohľadom právneho odôvodnenia sťažnosti právny zástupca sťažovateľov poukázal na skutočnosť, že sťažovatelia neboli v predmetnom konaní pred krajským súdom účastníkmi a formálne ich tento súd nepovažoval za vedľajších účastníkov, to však neznamená, že postupom a napadnutým uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu ich subjektívneho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 20 ods.1 prvej vety v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

K porušeniu ústavných práv sťažovateľov uznesením o odložení vykonateľnosti stavebného povolenia právny zástupca sťažovateľov uviedol, že v danom prípade sťažovatelia nenamietajú vecnú správnosť rozhodnutia a odôvodnenia krajského súdu a nedomáhajú sa preskúmania odôvodnenia z pohľadu jeho vecnej stránky, ale namietajú porušenie svojich práv podľa ústavy. Podľa ich presvedčenia aj v prípadoch nemeritórnych rozhodnutí v konaní podľa piatej časti druhej hlavy OSP sú súdy povinné postupovať na základe ústavy, v jej medziach, v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 ústavy), pretože aj nemeritórne rozhodnutia sú spôsobilé zasiahnuť do ústavou garantovaných základných práv a slobôd. V konaní pred krajským súdom bolo rozhodované o subjektívnych právach sťažovateľov, hoci neboli jeho účastníkmi, a preto krajský súd bol povinný poskytnúť ochranu aj ich právam (čl. 12 ods. 2 ústavy). Sťažovatelia ďalej poukázali na to, že v právnom štáte možno od orgánu súdnej moci spravodlivo očakávať, že jeho rozhodnutie nebude arbitrárne, ale že súd dôkladne zistí predpoklady svojho rozhodnutia z hľadiska relevantných právnych predpisov, zváži jeho dôsledky a presvedčivo odôvodní zásah do subjektívnych práv chránených právnym predpisom najvyššej právnej sily. Sťažovatelia namietali, že krajský súd v rozpore s § 157 ods. 2 a § 157 ods. 3 OSP nedostatočne odôvodnil napadnuté uznesenie a aj tým došlo k porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy.

Sťažovatelia ďalej uviedli, že právoplatnosťou stavebného povolenia Okresného úradu Bratislava IV z 1. apríla 1998 sp. zn. 98-97/4057/A/24/B1/08H im dňom 27. júla 1998 vzniklo právo užiť, resp. dovoľeným spôsobom naložiť so svojou vecou takým spôsobom, ktorého výsledkom bude prírastok veci a zvýšenie jej úžitkovej hodnoty. Naopak, vykonateľnosťou napadnutého uznesenia o odložení vykonateľnosti uvedeného stavebného rozhodnutia, t. j. dňom 23. februára 1999 počínajúc a dňom 12. septembra 2000 končiac (právoplatnosť rozsudku Krajského súdu v Bratislave), im nebolo toto čiastkové vlastnícke právo umožnené vykonať. Bolo to obmedzenie ich vlastníckeho práva, ktoré však nespĺňalo ústavné požiadavky, nebolo totiž podľa názoru sťažovateľov primerané, pretože trvalo dlhší čas, ako bolo nevyhnutne potrebné. Sťažovatelia považujú procesný postup

a napadnuté uznesenie krajského súdu za nezlučiteľné aj s čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

Vzhľadom na uvedené skutkové a právne argumenty sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vo vzťahu k prijatej časti sťažnosti vydal nález, ktorým vysloví, že postupom krajského súdu a jeho napadnutým uznesením došlo k porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva vlastniť majetok a s ním nakladať podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 4 ústavy a práva pokojne užívať svoj majetok garantovaného v čl. 1 dodatkového protokolu.

V rámci prípravy pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Krajský súd v Bratislave, zastúpený predsedníčkou JUDr. M. Š., listom z 20. augusta 2001 sp. zn. Spr. 2236/00 a sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaniami z 8. júna 2001, z 9. apríla 2002, z 26. júla 2002 a z 13. januára 2003.

Predsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení poukázala na skutkové okolnosti danej veci, pokiaľ však sťažovatelia namietali rozhodnutie krajského súdu, k tomu uviedla, že *„ako orgán štátnej správy súdov nie som oprávnená sa vyjadrovať a toto posudzovať.“*

Predsedníčka krajského súdu na nariadení ústneho pojednávania netrvala.

Sťažovatelia listom z 8. júna 2001 oznámili ústavnému súdu, že trvajú v predmetnej veci na ústnom pojednávaní, neskôr však svoje stanovisko zmenili a listom z 13. januára 2003 dali na vedomie ústavnému súdu, že na verejnom pojednávaní v danej veci netrvali.

Právny zástupca sťažovateľov prípisom z 9. apríla 2002 požiadal ústavný súd, aby v súlade s § 79a ods. 1 zákona o ústavnom súde sa podnet vo veci vedenej pod spisovou značkou I. ÚS 23/01 posudzoval ako podanie podľa citovaného zákona v znení ostatnej novely č. 124/2002 Z. z.

Podaním z 26. júla 2002 sa právny zástupca sťažovateľov podľa „čl. 127 ods. 4“ (správne malo byť podľa čl. 127 ods. 3) ústavy domáhal priznania primeraného finančného zadosťučinenia pre sťažovateľov v sume 1 000 000 Sk, a to z nasledovných dôvodov:

„1. Predmetné konanie vyžadovalo od Krajského súdu v Bratislave, čo sa týka rýchlosti konania, osobitné úsilie vzhľadom na práva, ktoré boli v „hre“. Krajský súd v Bratislave totiž dňa 07. 02. 1999 rozhodol o odklade vykonateľnosti správnych rozhodnutí v konaní. Tým spôsobil, že sťažovatelia museli okamžite pozastaviť práce na nadstavbe svojho rodinného domu v najnevhodnejšom období, keď bola odkrytá strecha a to bez toho, aby sa vopred pokúsil zistiť možné dopady svojho rozhodnutia na subjektívnu situáciu sťažovateľov.

2. Napriek úsiliu, ktoré navrhovatelia vyvinuli, nebolo možné stavbu zabezpečiť tak, aby poveternostné vplyvy nepriaznivo nevyplývali na životné podmienky navrhovateľov.

3. Na vyššie uvedené skutočnosti Krajský súd v Bratislave aj upozornili, a to niekoľkokrát, avšak bez výsledku.

4. Navrhovatelia nemali inú možnosť, ako si zabezpečiť bývanie. Nakoniec na možný vznik závažných škôd na majetku napriek vykonaným zabezpečovacím prácam upozornili aj Krajský úrad v Bratislave listom zo dňa 16. 08. 2000.

5. Reálny výkon práva sťažovateľov vykonať nadstavbu a prístavbu svojej nehnuteľnosti záviselo od finančných prostriedkov, ktoré mali k dispozícii. Tie však počas mesiacov a mesiacov nečinnosti súdu v dôsledku dvojciferej inflácie rýchlo strácali na hodnote. Obaja sťažovatelia boli dôchodcami a preto boli pri financovaní nadstavby a prístavby svojej nehnuteľnosti závislí od svojich úspor. V danom prípade však tomu tak nebolo, nakoľko Krajský súd v Bratislave konal s prietiahmi.

6. Obmedzenie vlastníckeho práva sťažovateľov nespĺňalo kritérium primeranosti, nakoľko trvalo po dlhší čas, ako bolo nevyhnutne potrebné a sťažovatelia preto boli po dlhý čas vystavení právnej neistote, pričom bola výrazne podkopaná dôvera v súdny systém v Slovenskej republike.

7. Postup Krajského súdu v Bratislave výrazne negatívne zasiahol do uspokojovania základnej životnej potreby sťažovateľov – potreby bývania.

8. Vzhľadom na vysoký vek a zlý zdravotný stav sťažovateľov všetky tieto skutočnosti na nich doliehali osobitne nepriaznivo.“

Podľa § 79a ods. 1 zákona o ústavnom súde v znení zákona č. 124/2002 Z. z. fyzická osoba alebo právnická osoba, o ktorej ústavnej sťažnosti alebo podnete sa do nadobudnutia účinnosti tohto zákona (20. marca 2002) nerozhodlo vo veci samej, môže do 30 dní od

nadobudnutia účinnosti tohto zákona požiadať, aby sa jej podanie posudzovalo podľa tohto zákona, v takom prípade sa vo veci ďalej koná podľa tohto zákona po nadobudnutí jeho účinnosti.

Vzhľadom na to, že sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu takúto žiadosť doručili ústavnému súdu v zákonom stanovenej lehote 11. apríla 2002, ústavný súd posudzoval ich podanie podľa zákona o ústavnom súde v znení zákona č. 124/2002 Z. z. ako ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 13 ods. 4 ústavy pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

2. Predmetom konania je tvrdenie sťažovateľov, že postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave, konkrétne jeho uznesením z 10. februára 1999 č. k. 27 S 157/98-16 bolo porušené ich ústavné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj právo vlastníť majetok a ním nakladať podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy a právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

3. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach

a základných slobodách pri rešpektovaní princípu subsidiarity (I. ÚS 13/00, II. ÚS 55/01, II. ÚS 55/98, I. ÚS 4/02).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, vyplývajúce z doterajšej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

4. Podľa sťažovateľov k porušeniu ich práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy došlo tým, že krajský súd v napadnutom uznesení uviedol len toľko, že: *„Krajský súd rozhodol o návrhu žalobcov podľa ust. § 250c veta druhá O. s. p. spôsobom uvedeným vo výroku tohoto uznesenia z dôvodov, aby nebol zmarený účel konania o preskúmanie rozhodnutia žalovaného správneho orgánu súdom.“*

Krajský súd v konaní pred ústavným súdom sa v podstate pridržiaval napadnutého uznesenia a jeho odôvodnenia.

5. Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy), (I. ÚS 49/01).

Základným účelom odkladu vykonateľnosti správneho rozhodnutia súdom je ochrana toho, kto o jeho vydanie žiada, pričom musia byť rešpektované aj základné práva toho, voči komu takéto rozhodnutie smeruje (čl. 12 ods. 2 ústavy). Odklad právoplatného správneho rozhodnutia súdom má mimoriadny charakter, pretože súd v takomto prípade pred rozhodnutím vo veci samej prelamuje právne účinky právoplatného správneho aktu, preto k vydaniu takéhoto rozhodnutia by malo dôjsť v celkom výnimočných a odôvodnených prípadoch, ktoré zákonodarca v § 250c definoval slovami o hroziacej závažnej ujme.

Podľa názoru ústavného súdu aj na vydanie rozhodnutia o odklade vykonateľnosti správneho rozhodnutia súdom sú kladené požiadavky, ktoré vyplývajú z práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Znamená to, že takéto rozhodnutie musí mať napr. zákonný podklad (čl. 2 ods. 2 ústavy) a nemôže byť prejavom svojvôle (čl. 1 ods. 1 ústavy).

V kontexte danej veci ústavný súd k tomu dodáva, že súčasťou obsahu práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nielen právo každého domáhať sa svojho práva na súde alebo na inom orgáne Slovenskej republiky, ale aj právo byť účastníkom konania, v ktorom sa rozhoduje o jeho právach a povinnostiach. Z toho vyplýva, že každý má právo byť účastníkom konania, v ktorom sa rozhoduje aj o jeho právach a povinnostiach, lebo ináč v ňom nemôže chrániť svoje práva a právom chránené záujmy. Inak povedané, domáhať sa jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú ochranu možno len v medziach príslušných zákonov, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy (predtým podľa čl. 11 ústavy) majú príslušné medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách vrátane Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prednosť pred zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah základných práv a slobôd (I. ÚS 5/02).

6. 1. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd v danej veci rozhodoval o žalobe A. a I. B. proti žalovanému Krajskému úradu v Bratislave vo veci preskúmania rozhodnutia správneho orgánu (právoplatného stavebného povolenia) podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku, a to ustanovenia § 250c OSP. Účastníkmi tohto konania sťažovatelia neboli, pričom stavebné povolenie, ktoré bolo predmetom uvedeného konania, bolo vydané na prestavbu a prístavbu ich rodinného domu, s ktorou sťažovatelia aj započali po nadobudnutí právoplatnosti tohto stavebného povolenia (27. júla 1998), t. j. realizovali nadstavbu, prístavbu schodiska a prestavbu verandy. Sťažovatelia pokračovali v uvedených stavebných prácach až do februára 1999, keď sa od žalovaného krajského úradu dozvedeli o vydaní napadnutého uznesenia. Po vydaní napadnutého uznesenia krajským súdom sťažovatelia museli okamžite pozastaviť práce na nadstavbe svojho rodinného domu, ako to uviedli, v najnevhodnejšom období, keď bola odkrytá strecha ich domu, a preto napriek enormnému úsiliu, ktoré vyvinuli, nebolo možné stavbu zabezpečiť tak, aby poveternostné vplyvy krajne nepriaznivo nevlplyvali na ich životné podmienky. Na uvedené skutočnosti sťažovatelia krajský súd opakovane upozorňovali, domáhali sa urýchleného preskúmania danej veci, predkladali listinné dôkazy a argumentovali v prospech vydaného stavebného

povolenia, krajský súd však na ich pripomienky neprihliadol a vo veci právoplatne rozhodol až po uplynutí poldruha roka od vydania napadnutého rozhodnutia.

6. 2. Ústavný súd ďalej konštatuje, že v napadnutom uznesení sa krajský súd výslovne odvolal na ustanovenie § 250c druhej vety OSP, podľa ktorého: *„Na žiadosť účastníka môže predseda senátu uznesením vykonateľnosť rozhodnutia odložiť, ak by okamžitým výkonom napadnutého rozhodnutia hrozila závažná ujma.“* Krajský súd však v odôvodnení napadnutého uznesenia pod ustanovenie § 250c OSP zaradil, teda citoval text z piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku, a to ustanovenia 250n OSP.

Podľa názoru ústavného súdu takto vymedzený dôvod (*„aby nebol zmarený účel konania o preskúmanie rozhodnutia žalovaného správneho orgánu súdom“*), ktorý sa vzťahuje na rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov, teda na neprávoplatné rozhodnutia správnych orgánov, nemôže zodpovedať odôvodneniu § 250c OSP. Z tohto hľadiska možno súhlasiť so sťažovateľmi, že krajský súd neuviedol dostatočné a relevantné dôvody v napadnutom uznesení, t. j. dôvody, ktoré by zodpovedali § 250c OSP. Podľa názoru ústavného súdu však táto skutočnosť nemôže byť sama osebe dôvodom pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy vzhľadom na okolnosti danej veci, pretože sťažovatelia neboli účastníkmi tohto konania a proti napadnutému uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok. To znamená, že sťažovatelia sa za žiadnych okolností nemohli brániť proti účinkom napadnutého uznesenia založeného na nerelevantných a nedostatočných dôvodoch.

6. 3. Vzhľadom na to, že krajský súd napadnutým uznesením odložil vykonateľnosť právoplatného rozhodnutia, ktorým bolo sťažovateľom vydané stavebné povolenie, na základe čoho boli oprávnení vykonávať prístavbu a prestavbu svojho rodinného domu, krajský súd sa nepochybne dotkol vlastníckeho práva ohľadom ich rozostavanej a obývanej stavby. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že toto rozhodnutie o stavebnom povolení nadobudlo právoplatnosť 27. júla 1998 a od tohto dátumu mohli sťažovatelia v zmysle tohto stavebného povolenia dovoľeným spôsobom postupovať a aj postupovali už šesť mesiacov, pričom v tejto zmenenej situácii ich zastihlo vydanie napadnutého uznesenia. Krajský súd pred vydaním napadnutého uznesenia a ani v napadnutom uznesení nereagoval na túto

situáciu sťažovateľov, pričom mal predpokladať a aj zistiť, či nedošlo za daných okolností k zmene ich situácie. Zákonné ustanovenie síce vyžaduje (§ 250c OSP) skúmať hroziacu závažnú ujmu v danom kontexte žalobcom, ale pokiaľ by sa zasahovalo do práv tretích osôb, pokiaľ je tu nebezpečenstvo, že od vydania stavebného rozhodnutia do vydania napadnutého rozhodnutia nastali zmeny, krajský súd okolnosti týchto zmien mal zisťovať, teda mal sťažovateľov vypočuť. Krajský súd však sťažovateľom nedal šancu, vôbec s nimi nekonal, hoci sa ich vydanie napadnutého rozhodnutia nepochybne dotýkalo. Podľa zákona sa síce krajský súd mohol rozhodnúť o odložení vykonateľnosti právoplatného stavebného rozhodnutia, ale vzhľadom na uvedené okolnosti mal zisťovať, či sa tým nedotkne ústavou zaručených práv sťažovateľov.

6. 4. Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia informovali krajský súd o tom, že v dôsledku vydania napadnutého uznesenia nemohli riadne užívať ani pôvodnú časť svojho rodinného domu, t. j. a že mali obmedzené užívanie vlastníckeho práva aj k tej časti svojho rodinného domu, ktorá nebola dotknutá predmetným stavebným povolením, a v dôsledku postoja krajského súdu, ktorý na ich sťažnosti nereagoval, hoci tento stav trval poldruha roka, sťažovatelia nemali možnosť domáhať sa jeho ochrany.

Podľa názoru ústavného súdu tým, že pri vydaní napadnutého rozhodnutia krajský súd neprihliadol na záujmy sťažovateľov, a keďže ani po tom, ako sa dozvedel z ich tvrdení, že malo dôjsť k zásahu do ich užívacieho práva, na ich informácie nereagoval, sťažovatelia mali odňaté právo na súdnu ochranu vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti.

V danom prípade nie citované ustanovenie § 250c OSP bolo príčinou zásahu, ale jeho výklad a uplatnenie vo vzťahu k právam (oprávneniam) sťažovateľov. Bolo pritom v právomoci krajského súdu uvedené ustanovenie aplikovať tak, aby bola zaistená ochrana základných práv všetkých dotknutých subjektov.

Z uvedeného vyplýva, že sťažovatelia síce podľa zákona neboli účastníkmi konania, ale uvedené ustanovenie nezakazovalo, aby krajský súd s ohľadom na konkrétne okolnosti danej veci nemohol konať aj s osobami, ktoré nie sú účastníkmi konania, ktorých ústavou zaručené práva však môžu byť dotknuté. Krajský súd mal citované ustanovenie § 250c OSP vykladať tak, aby nevytlúčil sťažovateľov z konania a aby neprimeraným spôsobom vzhľadom na sledovaný cieľ a na všetky okolnosti daného prípadu nezasahoval do podstaty

práva sťažovateľov na súdnu ochranu. Skutočnosť, že Občiansky súdny poriadok výslovne neoznačuje niekoho za účastníka konania, neznamená, že s ním konajúci súd nemôže v prípade potreby konať, ak sa účinky jeho postupu alebo jeho rozhodnutia týkajú základných práv, ktoré má takáto osoba zaručené v ústave alebo v medzinárodnej zmluve.

Z týchto dôvodov došlo k porušeniu práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy.

7. K porušeniu práva sťažovateľov vlastniť majetok a ním nakladať malo dôjsť tým, že od 23. februára 1999, teda od vykonateľnosti napadnutého uznesenia, do 12. septembra 2000, teda do nadobudnutia právoplatnosti rozsudku krajského súdu, ktorým bola zamietnutá žaloba o preskúmanie predmetného stavebného povolenia, im bolo odňaté *„právo užiť, resp. dovoľeným spôsobom naložiť so svojou vecou takým spôsobom, ktorého výsledkom bude prírastok veci a zvýšenie jej úžitkovej hodnoty.“*

7. 1. Článok 20 ods. 1 ústavy ustanovuje, že každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Obsah vlastníctva tvorí súhrn subjektívnych vlastníckych oprávnení, medzi ktoré patrí aj právo vec užívať (*ius utendi*), s vecou nakladať (*ius disponendi*), teda oprávnenie vlastníka určovať ďalší právny osud veci. Citovaný čl. 20 ods. 1 ústavy teda nielenže ustanovuje, že každý má právo vlastniť majetok, ale súčasne zaručuje (podobne aj čl. 1 dodatkového protokolu) realizáciu vlastníckych oprávnení vyplývajúcich aj z § 123 Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

7. 2. Ústavný súd s prihliadnutím na svoje závery týkajúce sa čl. 46 ods. 1 ústavy usúdil, že v danej veci vzhľadom na to, že sťažovateľom nemohla byť poskytnutá náležitá súdna ochrana a v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 1 dodatkového protokolu im nebolo umožnené pokojné užívanie svojho vlastníctva k tej časti domovej nehnuteľnosti, ktorá nebola dotknutá napadnutým uznesením krajského súdu, tento stav zasiahol do ich vlastníckeho práva, ktoré obmedzil. Vzhľadom na dĺžku trvania tohto obmedzenia (poldruha roka) v okolnostiach danej veci ústavný súd zistil, že toto obmedzenie bolo

neprimerané, a preto konštatoval porušenie čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj porušenie čl. 1 dodatkového protokolu.

Slovné spojenie „*právo na ochranu*“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v tomto čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy.

Podstata porušenia čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu podľa okolností daného prípadu spočíva v tom, že sťažovatelia nemali k dispozícii počas poldruha roka žiadny právny prostriedok na ochranu svojho vlastníckeho práva k tej časti nehnuteľnosti, ktorá de facto bola dotknutá, i keď nebola predmetom stavebného povolenia, a z týchto dôvodov ústavný súd uznal aj porušenie čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj porušenie čl. 1 dodatkového protokolu.

Krajský súd pritom v súlade so zásadou *iura novit curia* si musel byť vedomý účinkov, ktoré výklad zákona (§ 250c OSP v podobe, v akej ho aplikuje) vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľov základných práv a slobôd, v danom prípade konkrétne sťažovateľov.

8. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uplatnili a podrobne odôvodnili aj nárok na priznanie nemajetkovej ujmy vo výške 1 000 000 Sk.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, pričom prihliadol na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného práva, ako aj na skutočnosti, že vzhľadom na vysoký vek a zlý zdravotný stav sťažovateľov všetky negatívne účinky

napadnutého uznesenia doliehali na nich osobitne nepriaznivo. Poldruha roka sťažovatelia nemohli v rovnakej kvalite užívať svoje vlastnícke práva a absencia nemožnosti nápravy zvyšovali ich útrapy. Ústavný súd preto podľa zásad spravodlivosti uznal za odôvodnené priznať sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie vo výške každému sťažovateľovi po 50 000 Sk.

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júla 2003